

VALSTYBINĖS DUOMENŲ APSAUGOS INSPEKCIJOS PARENGTAS 2017 M. ASMENS DUOMENŲ APSAUGOS SRITIES TEISMŲ SPRENDIMŲ APIBENDRINIMAS

2017 m. gruodžio 18 d.
Vilnius

Santrumpos:

ADTAĮ – Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas

CPK – Civilinio proceso kodeksas

LVAT – Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas

VDAI – Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija

VSDFFV – Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba

2017 m. teismams teko ir vėl pasisakyti dėl advokatų atliekamo asmens duomenų tvarkymo (rinkimo) teisėtumo ir tokiam rinkimui keliamų reikalavimų, pabrėžiant, kad net advokatai turėdami teisę gauti konkrečius asmens duomenis, turi laikytis tokiam gavimui nustatytų reikalavimų ir sąlygų, pavyzdžiui, ADTAĮ nustatytų sąlygų asmens duomenims gauti pagal prašymą.

Teismams taip pat teko grįžti prie jau daugelį kartų nagrinėto klausimo dėl peržiūrų Nekilnojamojo turto registro centriniame duomenų banke, akcentuojant, kad tokios peržiūros gali būti atliekamos tik turint teisėto tvarkymo kriterijų ir tik tais tikslais, kuriais yra suteikta prieiga prie šio registro duomenų.

Be kita ko, 2017 m. teismai pasisakė dėl asmens duomenų, įskaitant ypatingais asmens duomenimis laikomų sveikatos duomenų, viešo skelbimo teismų posėdžių tvarkaraščiuose.

2017 m. teismams teko pratęsti praktikos, susijusios su asmens duomenų tvarkymu žodiniu duomenų subjekto prašymu, formavimą. Pažymėta, kad ADTAĮ konkrečiai nenurodoma, kokia forma turi būti išreikšta duomenų subjekto valia, tačiau svarbu, kad ji būtų išreikšta aiškiai ir nedviprasmiškai. Teismo sprendime detalčiai aptarta, kodėl nagrinėjamu atveju laikyta, kad tvarkymui buvo gautas duomenų subjekto žodinis prašymas.

Taip pat teismai pasisakė dėl antstolio teisės rinkti asmens duomenis išieškojimo užtikrinimo veiksmų atlikimo tikslu bei atkreipė dėmesį į asmenų, atsakingų už informacijos viešą skelbimą, pareigą atidžiai vertinti šioje informacijoje nurodomus asmens duomenis ir informaciją tiesiogiai ir netiesiogiai sudarančią asmens duomenis.

Dėl asmens duomenų teikimo advokatui pagal jo prašymą

VDAI gavo asmens skundą, kuriuo pareiškėjas skundėsi, kad VSDFFV Alytaus skyrius (toliau – Skyrius), neturėdamas teisinio pagrindo teikti duomenis apie pareiškėjo darbovietes bei draudžiamąsias pajamas, šiuos duomenis pateikė advokatui pagal jo prašymą, kuriame nebuvo nurodytas duomenų naudojimo tikslas arba jis buvo nurodytas tik labai abstrakčiai, o prašomi duomenys nebuvo reikalingi bylai, kurioje pareiškėjas prašė žalos atlyginimo už atliktus pagerinimo darbus. VDAI, išnagrinėjusi pareiškėjo skundą, dalyje dėl Skyriaus veiksmų teikiant pareiškėjo asmens duomenis advokatui, pripažino pagrįstu ir pateikė Skyriui nurodymą:

- Užtikrinti, kad advokatams pagal jų prašymus būtų teikiami asmens duomenys tik tais atvejais, jei advokato prašymas atitinka ADTAĮ 6 straipsnio ir Lietuvos Respublikos advokatūros įstatymo (toliau – AĮ) 44 straipsnio 2 dalies reikalavimus;

- Užtikrinti, kad, tvarkant asmens duomenis ADTAĮ 5 straipsnio 1 dalies 5 punkte nustatytu pagrindu, būtų laikomasi privalomų procedūrų jį taikant, t. y. supažindinti duomenų subjektą su jo

teise nesutikti, kad būtų tvarkomi jo asmens duomenys, išskyrus ADTAĮ 23 straipsnio 2 dalyje nustatytas išimtis.

Skyrius Vilniaus apygardos administraciniam teismui apskundė VDAI nurodymą ir sprendimą, kuris buvo priimtas išnagrinėjus pareiškėjo skundą. Teismas konstatavo, kad AĮ 44 straipsnyje numatyta advokato teisė rinkti teisinėms paslaugoms teikti reikalingus duomenis suponuoja valstybės ar savivaldybės institucijų pareigą pagal advokato paklausimą tokią informaciją jam pateikti. Advokatas, kreipęsis į Skyrių su prašymu dėl jo atstovaujamų asmenų interesų Druskininkų miesto apylinkės teisme civilinėje byloje, tinkamai pagrindė savo prašymą, t. y. pateikė Skyriui duomenis, įrodančius ryšį su teisinių paslaugų teikimu, jo prašymas vertintinas kaip aiškus, konkretus, be to, advokatas pateikė išrašą iš sutarties dėl teisinių paslaugų ir susijusių dokumentų kopijas, Druskininkų miesto apylinkės teismas prie nagrinėjamos bylos prijungė advokato iš Skyriaus surinktus pareiškėjo asmens duomenis. Advokatas veikė vadovaudamasis AĮ 44 straipsnio nuostatomis, advokatui nekilo pareiga informuoti pareiškėją apie tai, kad jis gavo atitinkamus duomenis, o Skyriui, vadovaujantis ADTAĮ 5 straipsnio 1 dalies 5 punktu, nekilo pareiga, prieš teikiant informaciją advokatui, supažindinti duomenų subjektus su jų teise nesutikti, kad būtų tvarkomi asmens duomenys.

Šį teismo sprendimą VDAI apskundė LVAT. LVAT VDAI apeliacinį skundą tenkino, Vilniaus apygardos administracinio teismo sprendimą panaikino ir priėmė naują sprendimą – Skyriaus skundą atmetė kaip nepagrįstą. Teismas konstatavo, kad Skyrius duomenis, kurių advokatas prašė savo prašyme, pateikė ADTAĮ 5 straipsnio 1 dalies 5 punkto pagrindu. Minėta ADTAĮ nuostata įtvirtino tai, kad asmens duomenys gali būti tvarkomi, jeigu yra įgyvendinami oficialūs įgaliojimai, įstatymais ir kitais teisės aktais suteikti valstybės bei savivaldybių institucijoms, įstaigoms ir įmonėms arba trečiajam asmeniui, kuriam teikiami asmens duomenys. Nagrinėjamu atveju Skyrius pareiškėjo asmens duomenis advokatui pateikė (t. y. ADTAĮ 2 straipsnio 4 dalies prasme tvarkė duomenis), atsakydamas į advokato prašymą Skyriui tokius duomenis pateikti. Ši advokato teisė (prašyti atitinkamų duomenų) įtvirtinta AĮ 44 straipsnio 1 ir 2 punktuose. Tačiau, kaip ne kartą pažymėta LVAT praktikoje, advokato teisė gauti informaciją nėra absoliuti (pvz., LVAT 2004 m. sausio 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A4-12/2004). Minėto įstatymo nuostatos advokato, vykdančio advokato veiklą, teisę gauti informaciją sieja su kreipimusi į atitinkamą instituciją bei pateikimu duomenų, įrodančių, kad prašomi dokumentai ar jų nuorašai turi ryšį su teisinių paslaugų teikimu.

Nagrinėjamu aspektu reikšminga pažymėti tai, kad, net ir esant asmens, turinčio teisę prašyti pateikti atitinkamus duomenis, prašymui, kuris atitinka įstatymuose tokiam prašymui nustatytus reikalavimus, duomenų tvarkytojas prašomus duomenis gali teikti tik teisės aktų nustatyta tvarka. VSDFV teritoriniams skyriams pareiga duomenis teikti tik teisės aktų nustatyta tvarka įtvirtinta Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo 31 straipsnio 18 punkto nuostatoje.

Su ADTAĮ 5 straipsnio 1 dalies 5 punktu yra glaudžiai susijusi šio įstatymo 27 straipsnio 1 dalis, kurioje imperatyviai nurodyta, kad duomenų valdytojas šio įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 5 ir 6 punktuose nustatytais atvejais, taip pat, kai duomenys tvarkomi ar ketinami tvarkyti tiesioginės rinkodaros tikslais, privalo supažindinti duomenų subjektą su jo teise nesutikti, kad būtų tvarkomi jo asmens duomenys. Teisėjų kolegija pažymi, kad duomenų subjekto teisė nesutikti, kad ADTAĮ 5 straipsnio 1 dalies 5 ir 6 punktuose nurodytais atvejais būtų tvarkomi jo asmens duomenys, aiškiai įtvirtinta dar ir ADTAĮ 27 straipsnio 2 dalyje. Be to, pagal ADTAĮ 23 straipsnio, reglamentuojančio bendrąsias duomenų subjekto teises, 1 dalies 4 punktą, duomenų subjektas taip pat turi teisę šio įstatymo nustatyta tvarka nesutikti, kad būtų tvarkomi jo asmens duomenys. Pagal ADTAĮ 23 straipsnio 2 dalį duomenų valdytojas privalo sudaryti duomenų subjektui sąlygas įgyvendinti šiame straipsnyje nustatytas teises, išskyrus įstatymų nustatytus atvejus, kai reikia užtikrinti valstybės saugumą ar gynybą (1 p.), viešąją tvarką, nusikaltimų prevenciją, tyrimą, nustatymą ar baudžiamąjį persekiojimą (2 p.), svarbius valstybės ekonominius ar finansinius interesus (3 p.), tarnybinės ar profesinės etikos pažeidimų prevenciją, tyrimą ir nustatymą (4 p.), duomenų subjekto ar kitų asmenų teisių ir laisvių apsaugą (5 p.).

Vadinasi, kaip pagrįstai ginčijamame Sprendime bei Nurodyme konstatavo VDAI, Skyrius, nagrinėjamu atveju teikdamas pareiškėjo asmens duomenis advokatui ADTAĮ 5 straipsnio 1 dalies 5 punkto pagrindu, privalėjo supažindinti duomenų subjektą (t. y. pareiškėją) su jo teise nesutikti, kad būtų tvarkomi jo asmens duomenys. Minėta duomenų subjekto teisė buvo aiškiai ir imperatyviai įtvirtinta net keliose ginčo metu galiojusios redakcijos ADTAĮ nuostatose, o pagal Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 31 straipsnio 18 punktą VSDFV teritoriniai skyriai buvo įpareigoti duomenis apie draudėją, apdraustąjį asmenį arba socialinio draudimo išmokos gavėją teikti tik teisės aktų nustatyta tvarka. Taigi, pareiškėjas turėjo laikytis šiame teismo sprendime aptartos ADTAĮ 27 straipsnio 1 dalyje nustatytos imperatyvios tvarkos, kuri taikoma tvarkant asmens duomenis pagal ADTAĮ 5 straipsnio 1 dalies 5 punktą. Šiuo atveju Skyrius šios tvarkos nesilaikė ir tuo pažeidė ADTAĮ 3 straipsnio 1 dalies 2 punktą, įpareigojantį užtikrinti, kad asmens duomenys būtų tvarkomi tiksliai, sąžiningai ir teisėtai.

Šiame kontekste teisėjų kolegija papildomai pažymi ir tai, kad nagrinėjamu atveju Skyriui teko pareiga supažindinti duomenų subjektą su jam ADTAĮ 27 straipsnio 2 dalyje suteikta teise, todėl šiuo atveju būtent Skyrius (priimdamas sprendimą suteikti advokatui jo prašomus asmens duomenis apie tokių duomenų teikimą neinformuojant duomenų subjekto) turėjo vertinti, ar konkrečiu atveju galėjo būti taikomos ADTAĮ 23 straipsnio 2 dalyje nustatytos išimtys, kurioms esant duomenų subjekto apie jo teisę nesutikti su jo asmens duomenų tvarkymu informuoti nereikia.

Iš ginčijamų aktų – sprendimo ir nurodymo – matyti, kad ADTAĮ 3 straipsnio 1 dalies 2 punkto pažeidimas konstatuotas ir nustačius, kad Skyrius neįvertino to, kad advokato prašyme pateikta informacija nebuvo pakankama pagrįsti prašomų pateikti pareiškėjo asmens duomenų ryšį su advokato teikiamomis teisinėmis paslaugomis. Apeliacinio teismo teisėjų kolegija, patikrinusi bylą teisės normų taikymo ir įrodymų vertinimo aspektu, šiai VDAI išvadai pritaria.

AĮ 44 straipsnio 1 punktas, nors ir įtvirtina advokato, vykdančio advokato veiklą, teisę gauti iš valstybės ir savivaldybių institucijų veiksmingoms teisinėms paslaugoms teikti reikalingą valstybės ar savivaldybių institucijų turimą ar kontroliuojamą informaciją, dokumentus, jų nuorašus arba motyvuotą atsakymą juos pateikti, tačiau iš esmės nustato ir šios teisės įgyvendinimo sąlygą – advokatas turi pateikti prašymą (kreipimąsi), kuriame turi būti pateikti duomenys, įrodantys prašomų pateikti dokumentų ar jų nuorašų ryšį su teisinių paslaugų teikimu. Šią nuostatą patikslina ADTAĮ 6 straipsnis, kuriame, be kita ko, nurodyta, kad vienkartinio teikimo atveju asmens duomenys šio įstatymo nustatytais atvejais teikiami pagal duomenų gavėjo prašymą, kuriame turi būti nurodytas asmens duomenų naudojimo tikslas, teikimo bei gavimo teisinis pagrindas ir prašomų pateikti asmens duomenų apimtis.

Nagrinėjamu atveju advokatas kreipėsi į Skyrių, prašydamas pateikti jam visus VSDFV turimus duomenis apie pareiškėjo darbovietes ir draudžiamąsias pajamas prašyme nurodytu laikotarpiu. Minėtame prašyme advokatas nurodė tik tai, kad šiuo metu Druskininkų miesto apylinkės teisme yra nagrinėjama civilinė byla (nurodant jos numerį) pagal ieškovų (tarp kurių yra pareiškėjas) ieškinį atsakovams A ir B dėl gyvenamojo namo ir kitų statinių pagerinimo išlaidų bei kitų išlaidų priteisimo bei kad atstovauja A ir B. Be kita ko, prašyme advokatas nurodė, kad prašoma pateikti informacija yra reikalinga teikiant teisinės paslaugas atstovaujamesiems A ir B minėtoje civilinėje byloje. Tačiau iš prašymo turinio matyti, advokatas nenurodė ir nepaaiškinio, kaip jo prašomi pateikti asmens duomenys yra susiję su Druskininkų miesto apylinkės teisme nagrinėjama civiline byla, t. y. advokatas nepagrindė, kad jo prašomi pareiškėjo asmens duomenys ir būtent prašyme nurodyta apimtimi turi ryšį su teisinių paslaugų teikimu A ir B paaiškinimas, kad „prašoma pateikti informacija yra reikalinga teikiant teisinės paslaugas atstovaujamesiems Druskininkų miesto apylinkės teisme nagrinėjamoje civilinėje byloje (nurodant jos numerį)“ nėra pakankamas tokiam ryšiui pagrįsti (administracinė byla Nr. eA-471-756/2017).

Dėl peržiūrų Nekilnojamojo turto registro centriniame duomenų banke

VDAI gavo asmens skundą, kuriame pareiškėjas nurodė, kad UAB „Sweco Lietuva“ 2016-05-30 ir 2016-10-03 neteisėtai rinko duomenis apie jam nuosavybės teise priklausantį nekilnojamąjį turtą iš Nekilnojamojo turto registro centrinio duomenų banko. Pareiškėjas gavo UAB „Sweco Lietuva“ paaiškinimą dėl jo 2016-10-05 paklausimo dėl nurodytų bendrovės peržiūrų Nekilnojamojo turto registro centriniame duomenų banke. Paaiškiniame nurodoma, kad bendrovės darbuotojas C atliko pirmiau nurodytas peržiūras. Pareiškėjas paaiškino, kad 2011 m. šis asmuo, dirbdamas UAB „Kompleksinis projektavimas ir statyba“, neteisėtai net 9 kartus bendradarbių vardu domėjosi pareiškėjo turtu.

VDAI pripažino pareiškėjo skundą pagrįstu ir C surašė administracinio teisės pažeidimo protokolą už Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso (toliau – ATPK) 214¹⁴ straipsnio 1 dalies pažeidimą. Vilniaus miesto apylinkės teismas nutarimu pripažino ATPK 214¹⁴ straipsnio 1 dalies pažeidimą ir skyrė baudą. C apskundė šį teismo nutarimą Vilniaus apygardos teismui.

Teismas konstatavo, kad bylos nagrinėjimo metu nenustatyta, jog UAB „Sweco Lietuva“ turėjo pareiškėjo sutikimą dėl jo asmens duomenų peržiūros Nekilnojamojo turto registro centriniame duomenų banke, juo labiau, kad pareiškėjas savo skunde neigė davęs tokį sutikimą. UAB „Sweco Lietuva“ nevykdė projektų, susijusių su pareiškėjo sklypu. Tai patvirtina UAB „Sweco Lietuva“ raštas. Atsižvelgiant į tai, 2016-05-30 ir 2016-10-03 atliktų pareiškėjo asmens duomenų peržiūrų Nekilnojamojo turto registro centriniame duomenų banke negalima grįsti ADTAI 5 straipsnio 1 dalies 2 punkte įtvirtintu teisėto asmens duomenų tvarkymo kriterijumi. Be to, nei UAB „Sweco Lietuva“, nei C nepateikė teismui įrodymų, kurie patvirtintų, kad UAB „Sweco Lietuva“ ir (ar) jos atstovas (C) buvo įgaliotas 2016-05-30 ir 2016-10-03 rinkti pareiškėjo asmens duomenis iš Nekilnojamojo turto registro centrinio duomenų banko ar kad atliekant šiuos veiksmus buvo siekiama apsaugoti duomenų subjekto (pareiškėjo) esminius interesus.

C skunde nurodytos aplinkybės dėl jo, kaip gretimo sklypo bendrasavininkio (toliau – C sklypas) ir gyventojų teisėtų interesų, dėl kurių teisės aktai jam suteikia teisę gauti ir tvarkyti su kaimyniniu sklypu (toliau – Sklypas) susijusią informaciją iš Nekilnojamojo turto registro, nes Sklype nustatytas servitutas transporto priemonėmis patekti į C sklypą formaliai atitiktų ADTAI 5 straipsnio 1 dalies 6 punkte įtvirtintą teisėto asmens duomenų tvarkymo kriterijų (reikia tvarkyti dėl teisėto intereso, kurio siekia duomenų valdytojas arba trečiasis asmuo, kuriam teikiami asmens duomenys, ir jei duomenų subjekto interesai nėra svarbesni), tačiau nagrinėjamu atveju šiuo kriterijumi remtis negalima.

Vadovaujantis LVAT (2010-02-01 nutartis Nr. A-444-270/2010), ADTAI 5 straipsnio 1 dalies 6 punkto pažeidimas turi būti konstatuojamas jau vien dėl to, kad nebuvo laikomasi privalomos procedūros jį taikant, t. y. nebuvo įgyvendinta duomenų subjekto teisė nesutikti su jo asmens duomenų tvarkymu. Pagal ADTAI 27 straipsnio 1 dalį duomenų valdytojas šio įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 5 ir 6 punktuose nustatytais atvejais, taip pat kai duomenys tvarkomi ar ketinami tvarkyti tiesioginės rinkodaros tikslais, privalo supažindinti duomenų subjektą su jo teise nesutikti, kad būtų tvarkomi jo asmens duomenys. Tuo tarpu C teismui nepateikė įrodymų, patvirtinančių, kad ši pareiga buvo įgyvendinta ar buvo bent viena iš šios pareigos įgyvendinimo išimčių, numatytų ADTAI 23 straipsnio 2 dalyje. Atsižvelgiant į tai, C neturėjo teisinio pagrindo, numatyto ADTAI 5 straipsnio 1 dalies 1–6 punktuose, 2016-05-30 ir 2016-10-03 rinkti duomenis apie pareiškėją, kaip daiktinių teisių turėtoją, iš Nekilnojamojo turto registro ir tuo pažeidė ADTAI 3 straipsnio 1 dalies 2 punktą. Juolab, kad šie duomenys buvo rinkti naudojantis UAB „Sweco Lietuva“ suteikta prieiga prie Nekilnojamojo turto registro.

Taip pat byloje nustatyta, kad duomenys apie pareiškėjui nuosavybės teise priklausantį nekilnojamąjį turtą C pateikti, vadovaujantis tarp VĮ „Registrų centras“ bei UAB „Sweco Lietuva“ sudaryta Nekilnojamojo turto registro duomenų teikimo sutartimi (toliau – Sutartis). Šios sutarties 3 punkte nustatyta, kad VĮ „Registrų centras“ įsipareigoja teikti duomenis, kurie UAB „Sweco Lietuva“ bus panaudoti teritorijų planavimo (detaliųjų ir specialiųjų) dokumentų ruošimo, planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo dokumentų ruošimo,

inžinerinės infrastruktūros plėtros planų ruošimo, žemės paėmimo visuomenės poreikiams dokumentų ruošimo, poveikio visuomenės sveikatos vertinimo dokumentų ruošimo tikslais. Be kita ko, sutarties 6.1 punkte numatyta, kad UAB „Sweco Lietuva“ įsipareigoja duomenis naudoti tik Sutarties 3 punkte numatytam duomenų teikimo ir naudojimo tikslui įgyvendinti.

Vadovaujantis ADTAI 3 straipsnio 1 dalies 1 punktu, duomenų valdytojas privalo užtikrinti, kad asmens duomenys būtų renkami apibrėžtais ir teisėtais tikslais ir toliau nebūtų tvarkomi tikslais, nesuderinamais su nustatytaisiais prieš renkant asmens duomenis. To paties straipsnio 1 dalies 2 punkte įtvirtinta, kad duomenų valdytojas privalo užtikrinti, kad asmens duomenys būtų tvarkomi tiksliai, sąžiningai ir teisėtai.

Atsižvelgiant į tai, C 2016-05-30 ir 2016-10-03 suformavo pareiškėjo nuosavybės teise priklausančio nekilnojamojo turto registro išrašą neteisėtai, nesant nė vieno ADTAI 5 straipsnio 1 dalyje nustatyto asmens duomenų teisėto tvarkymo kriterijaus, nesusijusiais su nustatytais Sutarties 3 punkte tikslais, ir tuo buvo pažeisti ADTAI 3 straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktai.

C skundo argumentai, kad jis turi teisę šiuos duomenis bet kada gauti iš VĮ „Registrų centras“, tai patvirtina ir VĮ „Registrų centras“ raštas, kuriuo jam pateiktas išsamus išrašas iš Nekilnojamojo turto registro centrinio duomenų banko apie Sklypą ir kuris yra identiškas išrašui, pateikiamam atlikus užklausą internetu Nekilnojamojo turto registro centriname duomenų banke, negali būti pagrindas pripažinti, kad 2016-05-30 ir 2016-10-03 atliktos peržiūros Nekilnojamojo turto registro centriname duomenų banke yra teisėtos. VĮ „Registrų centras“ raštu C, kaip fiziniam asmeniui, teikė informaciją pagal jo prašymą, o Nekilnojamojo turto registre 2016-05-30 ir 2016-30-03 įvykdytos Sklypo peržiūros buvo atliktos naudojant UAB „Sweco Lietuva“ suteiktą prieigą prie Nekilnojamojo turto registro, o šios UAB „Sweco Lietuva“ suteiktos prieigos naudojimas Sutartyje nenumatytais tikslais negali būti pripažintas teisėtu. Taip pat C skunde teigia, kad ne visas Sklypas priklauso pareiškėjui ir jo šeimos nariams, dalis Sklypo priklauso valstybei, todėl nėra pagrindo teigti, kad minėtos užklausos Nekilnojamojo turto registro centriname duomenų banke buvo suformuotos būtent apie pareiškėjui priklausantį nekilnojamąjį turtą.

Remiantis VĮ „Registrų centras“ 2016-10-21 raštu, 2016-05-30 ir 2016-10-03 UAB „Sweco Lietuva“ atliko paieškas Nekilnojamojo turto registro centriname duomenų banke. 2016-05-30 atliktos paieškos metu nekilnojamojo turto objektas identifikuotas žemėlapyje ir suformuotas pareiškėjui nuosavybės teise priklausančio nekilnojamojo turto (Sklypo) registro išrašas (be istorinių duomenų). 2016-10-03 atlikta daikto paieška pagal adresą bei suformuotas pareiškėjui nuosavybės teise priklausančio nekilnojamojo turto (Sklypo) registro išrašas (be istorinių duomenų).

Nepriklausomai nuo to, ar nekilnojamasis turtas priklauso vienam savininkui ar keliems bendrasavininkams, jie visi turi teisę kreiptis į VDAI dėl Nekilnojamojo turto registro centriname duomenų banke atliktų jiems nuosavybės teise priklausančio nekilnojamojo turto peržiūrų, kuriomis kartu atliekamos ir jų asmens duomenų peržiūros, nes šio registro formuojamuose išrašuose pateikiami visų konkretaus nekilnojamojo turto bendrasavininkų asmens duomenys, šiam turtui suteikiamas vienas registro numeris ir unikalus daikto numeris. Atsižvelgiant į tai, atlikus vieno nekilnojamojo turto peržiūrą Nekilnojamojo turto registre, gali būti pažeidžiamos kelių asmenų teisės į privatumą, jei šis nekilnojamasis turtas turi daugiau negu vieną savininką.

C skunde taip pat nurodo, kad nėra pagrindo duomenis apie servitutą ar kitus požymius, būdingus išimtinai nekilnojamajam daiktui ir nieko nepasakančius apie savininką, ADTAI 2 straipsnio 1 dalies prasme, traktuoti kaip asmens duomenis. Toks besąlygiškas prilyginimas neturi prasmės tais atvejais, jei domimasi apie tą nekilnojamojo daikto dalį, kuri priklauso valstybei.

2016-05-30 ir 2016-10-03 atlikus Sklypo duomenų peržiūras Nekilnojamojo turto registre bei suformavus šių duomenų registro išrašus, juose pateikiami ir pareiškėjo, kaip minėto nekilnojamojo turto savininko, asmens duomenys. Be to, iš VĮ „Registrų centras“ atstovo paaiškinimų pagal Nekilnojamojo turto registre 2016-10-03 atliktos paieškos veiksmų protokolą

bei atstovui inicijavus analogiškus veiksmus Nekilnojamojo turto registro sistemoje nustatyta, kad C 2016-10-03 atliko paiešką pagal Sklypo adresą. Paieškos metu surasta 11 registru, iš kurių vienas (pareiškėjo) atidarytas bei paspausta ant registro išrašo, kad būtų galima pamatyti detalią informaciją apie visą turtą ir visas teises į jį, t. y. įskaitant ir informaciją, kam šis turtas priklauso nuosavybės teisėmis. VĮ „Registru centras“ atstovė teisme paaiškino, kad daiktų paieška pagal adresą Nekilnojamojo turto registre gali būti tiek iš žemėlapių, tiek iš teisinės registracijos, tačiau šiuo konkrečiu atveju 11 objektų buvo rasta teisinėje registracijoje, kurioje pateikiama visa detali informacija apie konkretų nekilnojamąjį turtą.

Atsižvelgiant į tai ir byloje nustatytas aplinkybes, darytina išvada, kad nagrinėjamu atveju C prašymu 2016-05-30 ir jam pačiam 2016-10-03 atlikus pareiškėjui nuosavybės teise priklausančio nekilnojamojo turto peržiūras Nekilnojamojo turto registre, C tvarkė pareiškėjo asmens duomenis: vardą, pavardę, gimimo datą, informaciją apie jam nuosavybės teise priklausančią nekilnojamąjį turtą, ADTAI 2 straipsnio 1 dalies prasme.

C taip pat nurodo, kad jo veiksmai nepagrįstai kvalifikuoti kaip nuostatų, reglamentuojančių asmens duomenų rinkimą ir tolesnį tvarkymą ar jų naudojimą pažeidimas, kai ADTAI 2 straipsnio 4 dalis „paiešką“ įvardija kaip atskirą veiksmą.

Remiantis ADTAI 2 straipsnio 4 dalimi, duomenų tvarkymu laikomas bet kuris su asmens duomenimis atliekamas veiksmas: rinkimas, užrašymas, kaupimas, saugojimas, klasifikavimas, grupavimas, jungimas, keitimas (papildymas ar taisymas), teikimas, paskelbimas, naudojimas, loginės ir (arba) aritmetinės operacijos, paieška, skleidimas, naikinimas ar kitoks veiksmas arba veiksmų rinkinys. Pagal ADTAI 3 straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktus duomenų valdytojas privalo užtikrinti, kad asmens duomenys būtų renkami apibrėžtais ir teisėtais tikslais ir toliau nebūtų, tvarkomi tikslais, nesuderinamais su nustatytais prieš renkant asmens duomenis bei užtikrinti, kad asmens duomenys būtų tvarkomi tiksliai, sąžiningai ir teisėtai.

Nagrinėjamu atveju, C prašymu, 2016-05-30 ir 2016-10-03 paties C buvo atliktos pareiškėjui nuosavybės teise priklausančio nekilnojamojo turto peržiūros Nekilnojamojo turto registre, suformuojant Nekilnojamojo turto registro centrinio duomenų banko išrašus. Šiuo atveju kiekvienos peržiūros metu su pareiškėjo asmens duomenimis buvo atliktas veiksmų rinkinys – atlikta jo asmens duomenų paieška, duomenys peržiūrėti (rinkti) ir suformuoti šių duomenų išrašai. Visi šie veiksmai, vadovaujantis ADTAI 2 straipsnio 4 dalimi, priskiriami asmens duomenų tvarkymui ir šiems veiksmams taikomos ADTAI 3 straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktuose įtvirtintos nuostatos.

Vilniaus apygardos teismas nutartimi administracinėn atsakomybėn patraukto C apeliacinį skundą atmetė ir paliko Vilniaus miesto apylinkės teismo nutarimą nepakeistą (administracinė byla Nr. eA-471-756/2017).

Dėl ypatingų asmens duomenų skelbimo viešame teismų posėdžių tvarkaraštyje

VDAI gavo asmens skundą, kuriame be kita ko, nurodyta, kad Šilutės rajono apylinkės teismas, Lietuvos teismų informacinėje sistemoje (toliau – LITEKO) viešai skelbdamas informaciją apie civilinę bylą neribotam asmenų kiekiui, atskleidė pareiškėjo asmens duomenis (įskaitant informaciją apie jo psichinę sveikatą).

VDAI pripažino pareiškėjo skundą pagrįstu ir Šilutės rajono apylinkės teismo vyresniajai specialistei D surašė administracinio nusižengimo protokolą už Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso (toliau – ATPK) 214¹⁴ straipsnio 1 dalies pažeidimą. Vilniaus miesto apylinkės teismas nutarimu pripažino ATPK 214¹⁴ straipsnio 1 dalies pažeidimą ir skyrė baudą. D apskundė šį teismo nutarimą Vilniaus apygardos teismui.

Teismas konstatavo, kad byloje nėra ginčo, kad Šilutės rajono apylinkės teismo viešame tvarkaraštyje buvo skelbiama, kad išnagrinėta civilinė byla pagal Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos Klaipėdos jūrininkų ligoninės Psichiatrijos departamento pareiškimą „Dėl leidimo gydyti (pareiškėją) prieš jos valią“, bylos nagrinėjimo rezultatas – byla išnagrinėta,

prašymas patenkintas. Atmestinas kaip nepagrįstas apeliacinio skundo argumentas, kad paskelbtoje informacijoje apie vykusių teismo posėdžius buvo nurodytas tik asmens vardas ir pavardė, pagal kurią negalima nustatyti asmens tapatybės.

ADTAĮ 2 straipsnio 1 dalyje yra išdėstyta asmens duomenų sąvoka – tai bet kuri informacija, susijusi su fiziniu asmeniu – duomenų subjektu, kurio tapatybė yra žinoma arba gali būti tiesiogiai ar netiesiogiai nustatyta pasinaudojant tokiais duomenimis kaip asmens kodas, vienas arba keli asmeniui būdingi fizinio, fiziologinio, psichologinio, ekonominio, kultūrinio ar socialinio pobūdžio požymiai.

ADTAĮ 2 straipsnio 8 dalyje pateikta ypatingų asmens duomenų sąvoka – tai duomenys, susiję su fizinio asmens rasine ar etnine kilme, politiniais, religiniais, filosofiniais ar kitais įsitikinimais, naryste profesinėse sąjungose, sveikata, lytiniu gyvenimu, tai pat informacija apie asmens teistumą.

Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 95/46/EB dėl asmens apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo (toliau – Direktyva) 2 straipsnio a punkte nustatyta, kad asmuo, kurio tapatybė gali būti nustatyta, yra tas asmuo, kurio tapatybė gali būti nustatyta ne tik tiesiogiai, bet ir netiesiogiai. Sąjungos teisės aktų leidėjo vartojamas žodis „netiesiogiai“ rodo, kad tam, jog informacija būtų laikoma asmens duomenimis, nebūtina, kad ji pati savaime leistų nustatyti atitinkamo asmens tapatybę. Be to, Direktyvoje nurodyta, kad norint įvertinti, ar asmens tapatybė gali būti nustatyta, reikėtų atsižvelgti į visas priemones, kuriomis gali pasinaudoti duomenų valdytojas ar bet kuris kitas asmuo, norėdamas nustatyti asmens tapatybę. Nagrinėjamu atveju pažymėtina, kad asmens duomenų sąvoka turėtų būti suprantama ir aiškinama plečiamai, praktikoje tapatybė dažniausiai nustatoma pagal vardą ir pavardę.

Pilnai sutiktina su apylinkės teismo padaryta išvada, kad asmens vardas ir pavardė yra pirminiai tiesioginiai asmens duomenys, leidžiantys tiesiogiai jį identifikuoti. Iš byloje esančių duomenų matyti, kad Šilutės rajono apylinkės teismo tvarkaraštyje tiesiogiai buvo paskelbti tiek fizinio asmens duomenys, t. y. vardas, pavardė, tiek ypatingi duomenys, t. y. duomenys apie asmens psichikos sveikatą, taip pat buvo nurodytas civilinės bylos numeris, bylos nagrinėjimo rezultatas, kad buvo patenkintas Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos Klaipėdos jūrininkų ligoninės Psichiatrijos departamento pareiškimas dėl leidimo gydyti pareiškėją prieš jo valią. Taigi, buvo nurodyta informacija, kad pareiškėjas serga psichikos liga, kas neabejotinai laikytina ypatingais asmens duomenimis (ADTAĮ 2 straipsnio 8 dalis). Atsižvelgiant į šį viešai LITEKO viešojoje tvarkaraščių paieškoje netiesiogiai paskelbtą papildomą asmeniui būdingą požymį, darytina išvada, kad galima buvo identifikuoti konkretų asmenį. Konstatuotina, kad nagrinėjamu atveju buvo tvarkomi (paskelbti viešai) pareiškėjo asmens duomenys. Be to, paskelbus tokią informaciją, tretiesiems asmenims (įskaitant ir asmenis, kurie pareiškėją pažįsta bei žino tam tikrą informaciją apie jo sveikatos būklę) buvo sudaryta galimybė sužinoti, kad pastarasis teismo sprendimu bus priverstinai gydomas.

D nesutiko su teismo vertinimu, kad jis paviešino ypatingus asmens duomenis, nurodė, kad viešojoje LITEKO tvarkaraščių paieškoje skelbti duomenis apie vykusių teismo posėdžius nėra jo kompetencija, tokias pareigas ir išnagrinėjimo rezultatus LITEKO sistemoje suveda teismo posėdžių sekretorius arba teisėjų padėjėjai ir šie duomenys automatiškai persikelia į viešą LITEKO tvarkaraščių sistemą.

Pagal Šilutės rajono apylinkės vyresniojo specialisto (raštinės darbuotojo) pareigybės aprašymą šias pareigas einančios darbuotojo funkcija: registruoti gaunamų dokumentų registracijos žurnaluose teisme gautus ieškinius, prašymus, pareiškimus civilinėse bylose ir nedelsiant įvesti į LITEKO sistemą visus reikiamus duomenis apie teisme gautus dokumentus iš asmenų ar paštu <...>. Pažymėtina, kad su pareigybės aprašymu D buvo supažindintas pasirašytinai.

D taip pat yra pasirašęs pasižadėjimą laikytis LITEKO duomenų saugos reikalavimų, tarp kurių yra reikalavimai užtikrinti LITEKO duomenų saugą ir tvarkyti LITEKO duomenis, vadovaujantis teisės aktais ir duomenų teikimo sutartimis, saugoti LITEKO tvarkomų asmens duomenų paslaptį ADTAĮ nustatyta tvarka.

Šilutės rajono apylinkės teismo asmens duomenų tvarkymo taisyklėse nustatyta, kad teismo darbuotojai, kurie tvarko asmens duomenis, privalo saugoti asmens duomenų paslaptį, jei šie asmens duomenys neskirti skelbti viešai.

Šilutės rajono apylinkės teismo rašte nurodyta, kad šiame teisme už duomenų įvedimą į LITEKO sistemą yra atsakingas darbuotojas D, kuris yra pasirašytinai supažindintas su Šilutės rajono apylinkės teismo asmens duomenų tvarkymo taisyklėmis bei yra pasirašęs pasižadėjimą laikytis LITEKO duomenų saugos reikalavimų. Taip pat nurodyta, kad Šilutės rajono apylinkės teismas gavo iš Klaipėdos jūrininkų ligoninės psichiatrijos departamento prašymą dėl leidimo gydyti pareiškėją prieš jo valią. Tą pačią dieną buvo užvesta civilinė byla, suvesti asmens duomenys į LITEKO sistemą. Nurodyta, kad šie duomenys nebuvo viešinami, tačiau įvedant bylos esmę joje buvo nurodyta šio asmens vardas ir pavardė. Tokiu būdu viešoje LITEKO tvarkaraščio paieškoje atsispindėjo asmens duomenys.

D paaiškinime VDAI nurodyta, kad 2016 m. rugsėjo 27 d. Šilutės rajono apylinkės teisme buvo gautas iš Klaipėdos jūrininkų ligoninės psichiatrijos departamento prašymas dėl leidimo gydyti pareiškėją prieš jo valią. LITEKO sistemoje registruojant bylos kortelę bylos esmė buvo nurodyta tokia kokią pateikė Klaipėdos jūrininkų ligoninės psichiatrijos departamentas „Dėl leidimo gydyti (pareiškėją) prieš jo valią“. Nurodė, kad šie duomenys automatiškai persikėlė ir viešame LITEKO teismo posėdžių tvarkaraštyje. Paaiškino, kad teisinio pagrindo skelbti asmens duomenis jis neturėjo, tai įvyko dėl informacijos trūkumo bei didelio darbo krūvio.

Patikrinus byloje esančius duomenis, priešingai negu teigia D, laikytina, kad visi D veiksmai tvarkant pareiškėjo asmens duomenis buvo atlikti tvarkant pagal pareigybės aprašymą jam suteiktus įgaliojimus, konstatuotina, kad bet kokie teismo darbuotojų su asmens duomenimis atlikti tvarkymo veiksmai (rinkimas, užrašymas, kaupimas, saugojimas, klasifikavimas, grupavimas, jungimas, keitimas, teikimas, paskelbimas, naudojimas, paieška, skleidimas, naikinimas ar kitoks veiksmas arba veiksmų rinkinys (ADTAĮ 2 straipsnio 4 dalis) yra laikytini asmens duomenų tvarkymu. Iš byloje esančių duomenų matyti, kad D tvarkė pareiškėjo asmens duomenis juos registruodamas LITEKO sistemoje, kaip civilinės bylos duomenis, todėl nubaustojų subjektyvus savo atliekamų veiksmų suvokimas, ar tyčios dėl neviešos informacijos paskelbimo nebuvimas, nepašalina šio asmens atsakomybės dėl tokios informacijos paskelbimo viešoje erdvėje. D skunde nurodyta aplinkybė, kad tik kitiems teismo darbuotojams LITEKO sistemoje paskelbus apie vykusių teismo posėdžius ir bylos išnagrinėjimo rezultatus šie duomenys automatiškai persikėlė į viešą LITEKO tvarkaraščių paiešką, pažymėtina, kad tarp ankščiau paminėtų duomenų paskelbimo LITEKO sistemoje tvarkaraščių paieškoje ir jo veiksmų neabejotinai yra priežastims ryšys, kitaip tariant, jeigu D būtų tinkamai užpildęs bylos kortelėje bylos esmės duomenis (kas jam priklauso daryti pagal pareigybės aprašymą), šie duomenys nebūtų paskelti viešoje LITEKO sistemos tvarkaraščių paieškoje. Byloje nustatyta, kad būtent dėl šių D veiksmų LITEKO tvarkaraščių paieškoje buvo viešai skelbiama pirmiau minėta informacija. Atitinkamai D yra tinkamas ATPK 214¹⁴ straipsnio 1 dalyje numato pažeidimo subjektas.

Savo skunde D taip pat nurodo, kad priverstinio gydymo faktas pareiškėjo artimiesiems paaiškėjo visiškai ne iš LITEKO sistemos informacijos, o iš teisme nagrinėjamos civilinės bylos. Pažymėtina, kad atsakomybė dėl pažeidimo, numatyto pagal ATPK 214¹⁴ straipsnio 1 dalį yra formali, todėl nereikalauja jokių pasekmių, pažeidimui konstatuoti, pakanka nustatyti, kad asmens duomenys buvo tvarkomi pažeidžiant ADTAĮ. D apeliacinis skundas atmestas, o nutartis palikta nepakeista (administracinio nusižengimo byla Nr. ATP-405-195/2017).

Dėl asmens duomenų peržiūrėjimo duomenų subjekto žodiniu prašymu

VDAI gavo asmens pareiškimą, kuriame nurodyta, kad VSDFV Vilniaus skyriaus specialistas E naudoja VSDFV duomenų bazę ir joje esančius asmens duomenis asmeniniams poreikiams, galimai neteisėtai peržiūrejo pareiškėjo asmens duomenis valstybinio socialinio draudimo registruose, kadangi pokalbių su E metu, pastarasis pareiškėjui gana tiksliai įvardijo, kiek jis gauna pensijos, kokį turtą valdo, nurodė, kad pareiškėjas turi butą ir nemažas santaupas,

nors šios informacijos, kaip pareiškėjas teigė, E, su kuriuo yra artimai pažįstamas, niekada nesakęs. VDAI, išnagrinėjusi pareiškėjo pareiškimą, jį atmetė kaip nepagrįstą.

Pareiškėjas VDAI sprendimą apskundė Vilniaus miesto apylinkės teismui. Skunde teismui pareiškėjas nurodė, kad VDAI sprendimas formalus, jame išdėstyti motyvai remiasi ne objektyviais įrodymais, o subjektyvia vieno asmens nuomone ir teisės aktų analize, sprendimas paviršutiniškas, neišspręsta pareiškimo esmė. Be to, jis nesutinka su tuo, kad E jo duomenis apie padidėjusią pensiją peržiūrėjo ir jam pateikė jam prašant, kadangi, anot jo, jis nei žodžiu, nei raštu nėra to prašęs. Be to, pabrėžė ir tai, kad iš E sužinojo duomenis apie kitus asmenis, todėl galimai pažeisti ir tų asmenų interesai.

Teismas, išnagrinėjęs pareiškėjo skundą, įsiteisėjusia nutartimi konstatavo, kad išanalizavus pateiktą skundą, ginčijamą VDAI sprendimą, darytina išvada, kad sprendimas yra pagrįstas, motyvuotas, todėl jo naikinti nėra teisinio pagrindo. Vien nesutikimas su jame išdėstytais išvadomis nedaro jo paviršutiniško ar nemotyvuoto. Teismas sutinka su visomis sprendime išdėstytais išvadoms, laiko jas pagrįstomis ir teisėtomis.

Pagal ADTAĮ 5 straipsnio 1 dalį asmens duomenys gali būti tvarkomi, jeigu:

- 1) duomenų subjektas duoda sutikimą;
- 2) sudaroma arba vykdoma sutartis, kai viena iš šalių yra duomenų subjektas;
- 3) pagal įstatymus duomenų valdytojas yra įpareigotas tvarkyti asmens duomenis;
- 4) siekiama apsaugoti duomenų subjekto esminius interesus;

5) įgyvendinami oficialūs įgaliojimai, įstatymais ir kitais teisės aktais suteikti valstybės bei savivaldybių institucijoms, įstaigoms ir įmonėms arba trečiajam asmeniui, kuriam teikiami asmens duomenys;

6) reikia tvarkyti dėl teisėto intereso, kurio siekia duomenų valdytojas arba trečiasis asmuo, kuriam teikiami asmens duomenys, ir jei duomenų subjekto interesai nėra svarbesni.

Vadovaujantis ADTAĮ 3 straipsnio 1 dalies 1 punktu, duomenų valdytojas privalo užtikrinti, kad asmens duomenys būtų renkami apibrėžtais ir teisėtais tikslais ir toliau nebūtų tvarkomi tikslais, nesuderinamais su nustatytaisiais prieš renkant asmens duomenis. To paties straipsnio 1 dalies 2 punkte įtvirtinta, kad duomenų valdytojas privalo užtikrinti, kad asmens duomenys būtų tvarkomi tiksliai, sąžiningai ir teisėtai.

Nors pareiškėjas kategoriškai neigia prašęs E pažiūrėti VSDFV sistemoje apie jo pensijos padidėjimą, tačiau tai paneigia surinkta bylos medžiaga. Iš E paaiškinimo matyti, kad pareiškėją jis pažįsta daugiau kaip 12 metų, artimai bendravo, nurodė, kad pareiškėjas asmeniškai jo paprašė pažiūrėti, kiek nuo 2016-01-01 padidės jo pensija. Tai, kad veiksmas buvo teisėtas ir neslepiamas, pagrindžia ir tai, kad E faktų fiksavimo žurnale įrašė, jog buvo peržiūrėti pareiškėjo duomenys. Duomenų peržiūrėjimo faktas buvo vienkartinis, jis atliko pareigybės funkciją, nenustatyta, kad jis VSDFV Išmokų taikomojoje sistemoje peržiūrėtus pareiškėjo asmens duomenis būtų panaudojęs kitais tikslais, negi tikslu pateikti pareiškėjui jo prašomą informaciją, ar šiuos duomenis būtų atskleidęs tretiesiems asmenims. Iš bylos medžiagos matyti ir tai, kad E neturėjo ir neturi priegios prie Nekilnojamojo turto registro centrinio duomenų banko, jokie duomenys apie jo turtą bei jo turimas santaupas nebuvo tikrinti.

E teismo posėdžio metu paaiškino, kad duomenis apie pareiškėją peržiūrėjo tik vieną kartą, esant jo žodiniam prašymui, ką iš esmės pagrindžia ir bylos medžiaga. Liudytojo parodymai yra logiški ir nuoseklūs, todėl jais netikėti nėra teisinio pagrindo. Pažymėtina ir tai, kad teismui didelių abejonių kelia ir tai, kad pareiškėjas teigia, jog apie jo neteisėtą duomenų peržiūrą (2016 m. sausio peržiūrą) sužinojo 2016 m. pavasarį, nors į VDAI kreipėsi ne iš karto po jo tariamo teisių pažeidimo, o tik 2016 m. gruodžio mėnesį. Tai dar labiau verčia tikėti liudytojo E teiginiais, kad pareiškėjas po nepavykusių santykių tiesiog nori pakenkti. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, pareiškėjo pateikti teiginiai vertintini kritiškai.

Prieita prie išvados, kad VDAI savo sprendime padarė pagrįstą išvadą, jog E pareiškėjo žodiniu prašymu (ADTAĮ konkrečiai nenurodoma, kokia forma turi būti išreikšta duomenų subjekto valia, svarbu, kad ji būtų išreikšta aiškiai ir nedviprasmiškai) peržiūrėjo pareiškėjo

duomenis apie padidėjusią pensiją. Byloje nėra nustatyta, kad tie duomenys būtų perduoti kitiems asmenims, ar kitaip neteisėtai panaudoti.

Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad skunde pareiškėjas nurodo, jog kreipiantis į VDAI jis akivaizdžiai nurodė, kad buvo pažeisti ne tik jo, bet ir kitų (jo pareiškime išvardytų) asmenų duomenys, tačiau šių aplinkybių VDAI nenagrinėjo, o tai pagrindžia sprendimo nemotyvuotumą, netinkamą išnagrinėjimą. Su tokiu skundo argumentu teismas nematė pagrindo. Iš VDAI sprendimo matyti, kad pareiškėjui buvo išaiškinta, jog pareiškimas nagrinėtinas tik dėl jo asmens duomenų tvarkymo galimo pažeidimo, o jeigu asmuo pageidauja, kad būtų įvertintas jo nurodytų asmenų duomenų tvarkymo teisėtumas, pareiškėjas turi pateikti įgaliojimus arba tie asmenys turi pateikti savarankiškus pasirašytus skundus (administracinė byla Nr. II-245-486/2017).

Dėl antstolio teisės rinkti asmens duomenis išieškojimo užtikrinimo veiksmų atlikimo tikslu

VDAI gavo trijų asmenų (toliau – pareiškėjai) skundus dėl antstolio vykdomojoje byloje dėl išlaikymo išieškojimo iš vieno iš pareiškėjų iš Gyventojų registro tarnybos per Antstolių informacinę sistemą neteisėtai rinktų šio asmens motinos, nepilnametės dukros, nors jos nėra niekaip susijusios su atitinkamai sūnaus ir tėvo skola ar turimu turtu, taip pat aptariamo asmens duomenų (vardų, pavardžių, asmens kodų, šeiminių padėčių, deklaruotų gyvenamųjų vietų). Išnagrinėjusi skundus VDAI pripažino juos pagrįstais ir davė antstoliui nurodymą – užtikrinti, kad vykdant vykdomąsias bylas su skolininku susijusių asmenų asmens duomenys būtų tvarkomi (tikrinami, spausdinami ir pan.) tik esant nors vienam ADTAĮ 5 straipsnio 1 dalyje numatytam asmens duomenų teisėto tvarkymo kriterijui ir laikantis ADTAĮ 3 straipsnio 1 dalies 2 punkto reikalavimų.

Antstolis šį nurodymą apskundė Vilniaus apygardos administraciniam teismui, nurodydamas, kad VDAI, neturėdama įgaliojimų, nepagrįstai nurodinėja, kaip antstolis privalo naudotis Antstolių informacine sistema, kokius laukelius pažymėti ir ką spausdinti atliekant užklausas per Antstolių informacinę sistemą iš Gyventojų registro tarnybos apie skolininką vykdomojoje byloje, t. y. siekia daryti įtaką antstolio veiksams vykdymo procese, reglamentuotame CPK VI dalies teisės normomis, o ne ADTAĮ nuostatomis. Teismas konstatavo, kad teisinis reguliavimas aiškiai numato, kad antstoliui, atliekant vykdomųjų dokumentų vykdymo funkciją ir siekiant vykdymo tikslo, suteikta teisė rinkti informaciją apie skolininką bei trečiuosius asmenis, kurio tikslas – nustatyti nurodytas aplinkybes, todėl antstolis turėjo teisę susipažinti su skolininko šeimos narių, gyvenamąsias vietas deklaravusių skirtingais adresais, asmens duomenimis. Antstoliui suteikta teisė neatlygintinai gauti iš Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, Valstybinio socialinio draudimo fondo administravimo įstaigų, kadastrų ir registrų bei kitų fizinių ir juridinių asmenų, tarp jų iš bankų ir kitų kredito bei finansų įstaigų, reikalingus duomenis, nepaisant jų pateikimo formos ir būdo, dokumentų nuorašus, kompiuterinių laikmenų duomenis ar jų kopijas apie skolininko turtą, lėšas, pajamas, išlaidas ir veiklą bei kitus duomenis, reikalingus antstolio funkcijoms atlikti, t. y. asmenų duomenys buvo tvarkomi dėl teisėto intereso. Antstolis turi išimtinę teisę naudotis Teisingumo ministerijos administruojama Antstolių informacine sistema, gauti kitiems subjektams neprieinamą valstybės mastu centralizuotai renkamą vykdomų ir įvykdytų vykdomųjų dokumentų, surašytų faktinių aplinkybių konstatavimo protokolų, vykdomųjų bylų vykdymo informaciją apie skolininkų asmens kodus ir gyvenamąsias vietas, turtą, turimas lėšas (tarp jų ir apie banko paslaptimi laikomas skolininkų banko sąskaitas), gaunamus darbo užmokesčius ar kitas pajamas, skolininkams priklausančias iš trečiųjų asmenų lėšas ir pan.

Teismas, įvertinęs bylos faktines aplinkybes, teisinį reglamentavimą, padarė išvadą, kad VDAI nurodymas yra neteisėtas ir nepagrįstas, VDAI nepilnai ištyrė nurodytas aplinkybes, neįvertino ginčui reikšmingų faktų, neteisingai vertino ADTAĮ nuostatas ir nurodymą panaikino.

VDAI LVAT apskundė teismo sprendimą panaikinti nurodymą.

LVAT konstatavo, kad antstolis, teigdamas, kad rinko (tvarkė) ginčo asmens duomenis teisėtai, remiasi ADTAĮ 5 straipsnio 1 dalies 5 ir 6 punktais. Pirmosios instancijos teismas su šiais pareiškėjo argumentais sutiko. Pagal ADTAĮ 5 straipsnio 1 dalies 5 punktą asmens duomenys gali būti tvarkomi, jeigu įgyvendinami oficialūs įgaliojimai, įstatymais ir kitais teisės aktais suteikti valstybės bei savivaldybių institucijoms, įstaigoms ir įmonėms arba trečiajam asmeniui, kuriam teikiami asmens duomenys. Pagal šio straipsnio dalies 6 punktą, asmens duomenys gali būti tvarkomi, jeigu juos reikia tvarkyti dėl teisėto intereso, kurio siekia duomenų valdytojas arba trečiasis asmuo, kuriam teikiami asmens duomenys, ir jei duomenų subjekto interesai nėra svarbesni.

LVAT pažymėjo, kad antstolis, vykdydamas jo žinioje esančią vykdomąją bylą, t. y. siekdamas užtikrinti vykdomojoje byloje nurodytą išieškojimą iš skolininko, turi vadovautis specialiosiomis CPK nuostatomis, nukreiptomis į tokio išieškojimo užtikrinimą, kuris turi (gali būti) taikomas visose galimose išieškojimo stadijose. Todėl tam tikri, CPK numatyti išieškojimo užtikrinimo veiksmai, antstolio gali (esant tam tikroms aplinkybėms turi) būti prevenciškai įvertinti paimant tam tikrą informaciją ne tik tiesiogiai apie skolininką, bet ir apie kitus asmenis, kurie turintais santykiais gali būti susieti su skolininku (pvz., vykdant CPK 624 str. nuostatas dėl išieškojimo nukreipimo į pas kitus asmenis esančius skolininko pinigus ar turą), arba jų sąsają su skolininku (pvz., CPK 736 straipsnio 3 dalies taikymo prasme). Atsižvelgdama į šiuos argumentus, kolegija daro išvadą, kad ADTAĮ 5 straipsnio 1 dalies 6 punkte nurodytas teisėto intereso siekimas šiuo atveju pasireiškia galimu būtinumu antstoliui vėlesnėse išieškojimo vykdymo stadijose taikyti paminėtus CPK numatytus vykdymo veiksmus. Pasisakydama dėl kitos ADTAĮ 5 straipsnio 1 dalies 6 punkte nurodytos būtiniosios sąlygos, leidžiančios duomenų valdytojui tvarkyti asmens duomenis („<...> jei duomenų subjekto interesai nėra svarbesni“), kolegija pažymėjo, kad nagrinėjamoje situacijoje nėra pakankamo pagrindo pripažinti trečiųjų suinteresuotų asmenų (skolininko vykdomojoje byloje sutuoktinės, dukros ir tėvų) interesus svarbesniais už aptartą pareiškėjo (antstolio) teisėtą interesą jau vien todėl, kad šių duomenų pareiškėjas nepanaudojo kitais, negu kolegijos aptartu, tikslais.

Nustatęs šias aplinkybes, LVAT konstatavo, kad pirmosios instancijos teismas priėmė teisėtą ir pagrįstą sprendimą ir tenkinti VDAI apeliacinį skundą jame nurodytais motyvais pagrindo nėra (administracinė byla Nr. eA-362-143/2017).